

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu, na sednici održanoj 27. 7. 2023. godine, jednoglasno, donosi

ODLUKU

Tekstom „Novinarka bliska režimu uhvaćena sa metkom i 30 tableta Ksanaksa!“, objavljenim 9. juna 2023. godine, portal „Direktno“

1.prekršio je tačke 1, 2, 3 i 4 Odeljka I (Istinitost izveštavanja) Kodeksa novinara Srbije o obavezi novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije, da pravi jasnu razliku između činjenica koje prenosi, komentara, pretpostavki i nagađanja, da naznači izvor informacije koju prenosi, odnosno da, ukoliko izvor ne želi da bude otkriven, postupi sa dužnom profesionalnom pažnjom i svojim profesionalnim autoritetom stajе iza informacije i odgovara za njenu tačnost, kao i da, kad je to neophodno, konsultuje što više izvora i omogućуi im da iznesu svoj stav,

2.prekršio je tačku 3 Odeljka IV (Odgovornost novinara) po kojoj je novinar dužan da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga proglasiti krivim do izricanja sudske presude,

3.prekršio je tačke 1 i 2 Odeljka V (Novinarska pažnja), po kojima novinar mora da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom i ne sme slepo da veruje izvoru informacija. Novinar mora da vodi računa o tome da izvori često slede svoje interese ili interese društvenih grupa kojima pripadaju i prilagođavaju svoje iskaze tim interesima,

4.prekršio je i tačku 1 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše.

Nalaže se portalu „Direktno“ da odluku objavi u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Tanja Janković podnela je žalbu zbog teksta u kojem je, kako tvrdi, iznet niz neistinitih informacija, kao i uvrede i insinuacije na njen račun, budući da je okvalifikovana kao “novinarka bliska režimu”. Navela je da je niko od novinara ili urednika pozvao da proveri informaciju pre objavljivanja, iako imaju njen telefon, te stiče utisak da su neistine i uvrede namerno objavljene sa ciljem da se naruši njen ugled i ugrozi bezbednost. Istakla je da nije nikada privođena na aerodromu, da se na let za Maltu ukrkala kada i svi ostali putnici, da je avion kasnio dva sata jer je zbog vremenskih uslova prvobitno sleteo u Sofiju i da je to lako proverljivo na sajtu kompanije Rajan air. Priložen je i snimak ekrana sa informacijom koju je avioprevoznik poslao u vezi sa odlaganjem leta. “Na kraju želim da ponovim da sam samohrana majka dečaka od 2,5 godine i da sam njegov jedini staratelj. Tekst je objavljen kada samo nas dvoje bili na letovanju na Malti i jako sam se uznemirila i uplašila za svoju i bezbednost svog deteta. Danas je jako opasno bilo koga targetirati da je režimski ili strani plaćenik”, navela je, između ostalog, u žalbi.

U odgovoru na žalbu glavni i odgovorni urednik portala „Direktno“ Igor Velimirović je tvrdio da nije ničim prekršen Kodeks novinara, jer je verno i istinito prenet informacija dobijena od izvora koji je bio na licu mesta, na letu Niš – Malta. Iz teksta je jasno da sama redakcija ništa ne tvrdi, već prenete informacije obrazlaže činjenicama, koje su zanovane na zakonskim odredbama i medicinskim objašnjenjima, poziva se na zakon i na pisanje drugih medija o leku. Istakao je da su objavili informacije za koje su imali osnova da veruju da su istinite, a za koje javnost ima opravdan interes da zna. „Javnost ima pravo, pa i obavezu da bude obavještena o aktivnostima javnih ličnosti, dok sloboda izražavanja štiti svako mišljenje da čak i ono koje može šokirati, povrediti ili uznemiriti“, piše, između ostalog, u odgovoru na žalbu. Urednik je ukazao i na to da novinari ne mogu imati kompetentan uvid u sve činjenice, te da se od njih i ne očekuje da sve dokazuju kao u sudskom postupku. Žaliteljka je mogla da im se javi ako je htela da se čuje njena strana priče, a nije uputila ni demanti na tekst, te žalbu smatraju pritiskom na medije koji objektivno i verno prenose dobijene informacije.

Članovi Komisije za žalbe su zaključili da je ovakvo izveštavanje u suprotnosti sa nekim od osnovnih principa novinarske profesije i da nije u skladu sa odredbama Kodeksa novinara Srbije. Objavljena je informacija iz anonimnog izvora (navodno putnik sa istog leta), bez bilo kakve dodatne provere da li je let zaista kasnio jer je avion morao da bude pregledan zbog metka koji je Tanja Janković navodno nosila sa sobom. Niko iz redakcije portala nije ni pokušao da sazna šta se zaista dogodilo ni od nje, ni od bilo koga drugog – policije, uprave aerodroma, aviokompanije - već je navodnom svedoku događaja poklonjeno potpuno poverenje, do te mere da se, na osnovu tog iskaza, žaliteljka optužuje da je počinila krivična dela. Ovakvo izveštavanje je neobjektivno, netačno, nije napravljena nikakva razlika između činjenica i nagađanja i nije konsultovan ni jedan drugi izvor, čime su prekršene tačke 1, 2, 3 i 4 poglavlja I Kodeksa novinara Srbije.

Takođe, u tekstu se izričito tvrdi da je novinarka počinila krivična dela – neovlašćeno držanje opojnih droga i neovlašćeno nošenje oružja, iako niti je uhapšena, niti se, koliko je poznato,

vodi bilo kakav postupak u vezi sa tim. Ona je, međutim, u spornom tekstu, bez ikakve ograde, već proglašena krivom, suprotno navodima urednika da se u tekstu ništa ne tvrdi. Time je prekršena i tačka koja se odnosi na obavezu poštovanja pretpostavke nevinosti.

Osim toga, tekst nije napisan sa dužnom profesionalnom pažnjom, a novinari i urednici su slepo verovali samo jednom izvoru, čime su prekršene i tačke 1 i 2 poglavlja V Kodeksa. Konačno, portal nije postupio ni u skladu sa obavezom da poštuje pravo na privatnost, dostojanstvo i integritet osobe o kojoj se piše i to, između ostalog, i objavljivanjem njene fotografije uz ovakav tekst. Žaliteljka na neki način jeste javna ličnost, ali to nikako ne znači da nema nikakvo pravo na privatnost.

Članovi Komisije su ukazali i na to da odgovor urednika na žalbu zabrinjava, jer ne samo da pokazuje nerazumevanje pravila profesije, već i da redakcija portala uopšte nije uzela u obzir prethodne odluke Komisije za žalbe. Komisija je već ukazala na greške ponovljene i u ovom tekstu, dok urednik koristi iste argumete za koje je Komisija već saopštila da se ne mogu prihvatiti – poput toga da je dovoljno “verno” preneti izjavu izvora i da to ne obavezuje medij na dalje provere, da novinari ne moraju da ponude dokaze za tvrdnje koje prenose ili da osoba o kojoj pišu treba da se javi njima ukoliko želi da se čuje i “druga strana”. Sloboda izražavanja štiti iznošenje negativnog mišljenja, ali ne i neodgovorno objavljivanje potpuno neproverenih činjeničnih tvrdnji.

Beograd, 27.7.2023.

Predsedavajuća

Vida Petrović Škero